

Євген ІОНИН, Алла БЕСПАЛОВА

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ IOSCO ЯК ПЕРЕДУМОВА ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Розглянуто підходи до впровадження в Україні стандартів IOSCO, які є передумовою входження її до міжнародного фінансового простору. Запропоновано визначення фінансового простору як складної реально існуючої системи фінансових відносин, що характеризується низкою параметрів, серед яких виділяється інформаційна складова, побудова якої ґрунтується на принципах стандартів IOSCO. Обґрунтовано формування уніфікованих фінансових показників, що відповідають принципам відкритості інформації, її адаптивності й відповідності правилам міжнародного фінансового простору.

Постановка проблеми. Світове економічне товариство поєднує різні держави на основі впровадження єдиних вимог щодо їхньої взаємодії за уніфікованими правилами і стандартами. При цьому забезпечується єдине сприйняття інформації про економічні процеси, тенденції та перспективи розвитку, можливість формування фінансових ресурсів та умов їхнього розміщення. Важливими проблемами для України в сучасних умовах є подолання бюджетного дефіциту, вирішення соціально-економічних питань, реалізація пенсійної та адміністративної реформ, для яких необхідні кошти, які можна отримати лише за межами національної економіки. Проте дуже повільний хід необхідних реформувальних заходів не сприяє підвищенню міжнародного авторитету України й довіри до неї інших держав та міжнародних фінансових інститутів.

Потреби української економіки у фінансових ресурсах вимагають пошуку нових джерел їхнього залучення, які передбачають вихід на міжнародні фінансові ринки за світовими правилами, серед яких слід відзначити стандартизацію розкриття інформації фінансового та не фінансового характеру. Безумовно, що фінансова відкритість є обов'язковою компонентою здатності України брати участь у міжнародних кредитно-фінансових відносинах без негативних наслідків для макроекономічної стабільності держави. Крім цього, важливою складовою фінансової стратегії України в умовах економічної кризи є інтеграція у міжнародний фінансовий простір, яка можлива лише при виконанні державою вимог міжнародних інститутів щодо створення відкритості інформації про стан та перспективи розвитку економічних суб'єктів.

Передбачені у "Концептуальних засадах стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки" заходи у сфері міжнародної інтеграції вимагають приведення законодавства держави у відповідність до вимог законодавства ЄС, що є передумовою входження у міжнародний фінансовий простір [1]. Відповідно до плану реалізації означеної стратегії було впроваджено стандарти обліку й звітності, на стадії впровадження знаходяться стандарти аудиту й стандарти роз-

криття інформації. Проте ще багато питань потребують вирішення, серед яких необхідно виокремити стандарти IOSCO, розроблені Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) й спрямовані на захист інтересів акціонерних товариств у питаннях їхніх конкурентних позицій. Зазначені стандарти є лише принциповими основами, в межах яких кожна держава самостійно формує загальні правила розкриття інформації та її трактування.

Проте в Україні дотепер не сформувалися необхідні умови для повноцінного впровадження міжнародних стандартів розкриття фінансової інформації. Триває поступове впровадження нових правил формування звітності, здійснюється реалізація програми корпоративного управління, що передбачає вдосконалення механізму розкриття інформації про діяльність акціонерних товариств.

Крім цього, глобальним завданням є визначення саме поняття міжнародний фінансовий простір, у якому відбувається взаємодія між державами та окремими економічними суб'єктами з приводу управління фінансовими ресурсами та реалізації бізнес-інтересів учасників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безпосередньо коло питань стандартизації як передумови інтеграції України до міжнародного співтовариства досліджувалося значною кількістю вчених і практиків.

Проблемам інтеграції України до світового інформаційного простору як складової її національної політики присвячено роботи Л. Л. Брожик [2], Т. В. Бурлай [3], В. М. Вішнякова [4]. Дослідження питань побудови обліково-аналітичної інформації відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності висвітлено у працях вітчизняних авторів: С. Ф. Голова [5], Н. Т. Белухи [6], В. М. Костюченка [7], Е. В. Мних [8], М. Г. Чумаченка [9] та ін. Водночас залишаються недослідженими питання достатності масиву інформації на мікро- й макрорівнях для якісного аналізу акціонерних товариств, акції яких котируються на фондовому ринку, і які зобов'язані формувати звітність відповідно до міжнародних стандартів розкриття інформації, встановлених Міжнародною комісією з цінних паперів (IOSCO).

Практичні рекомендації щодо реалізації Стандартів запропонував Едуардо Мансо Понте, радник з бухгалтерського обліку й аудиту Міжнародної Організації Комісій з Фінансових Ринків (IOSCO), який у своїй діяльності значну увагу приділяє питанням формування єдиної бази даних рішень, які було прийнято національними регуляторами стосовно впровадження стандартів у відповідних державах.

Мета статті полягає в обґрунтуванні аналітичних аспектів запровадження в Україні стандартів IOSCO, виходячи з їхньої обумовленості існуючою практикою формування фінансової звітності, її аналізу, що є підґрунтям і передумовою інтеграції України у міжнародний фінансовий простір.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний фінансовий простір є реально існуючою системою фінансових відносин, що відбуваються між учасниками за встановленими правилами, й регулюють потоки і процеси на ринках фінансового капіталу. При цьому слід розглядати певний склад учасників відносин, їхню інформаційну забезпеченість, підходи до прийняття рішень та їхні оцінки.

На стан міжнародного фінансового простору впливають багато чинників, серед яких – національні фінансові стратегії учасників, їхні пріоритети, наявність та форми регулювання. Головними параметрами фінансового простору є його принципи функціонування, критерії оцінки стану, зміни поведінки учасників під впливом стану або етапу розвитку фінансового простору, наявність інститутів та інструментів управління стійким економічним розвитком.

Складність категорії фінансового простору не дає змоги в межах однієї статті розглянути деталі кожного елемента, проте відповідно до напрямку дослідження важливим є визначення інформаційної компоненти, яка забезпечує учасників не-

обхідною базою для прийняття раціональних управлінських рішень з використанням фінансових теорій у практиці діяльності суб'єктів. Йдеться насамперед про теорії фундаментального визначення вартості капітального активу (І. Фішера), оцінки цінних паперів (М. Гордона, Б. Грехема й Д. Додда), моделі опціонного ціноутворення (Ф. Блека).

Якісні й кількісні характеристики фінансового простору в розрізі його основних параметрів розглядаються через фінансовий капітал, як засіб виміру грошових агрегатів у величині валового внутрішнього продукту; фінансові ринки, як місце встановлення субординації за допомогою встановлених "правил"; фінансові інститути як рівні по переміщенню капіталу. Для функціонування учасників у фінансовому просторі необхідним є використання фінансових інструментів, що характеризуються фінансовими індикаторами (ринкові індикатори, облікові індикатори, економічні й фінансові показники). Для оцінки ефективності рішень залежно від стану фінансового простору визначається його рівноважність, за основу якої береться інформаційне середовище та його прозорість. Саме ця умова є вихідною для дієвого управління. Від прозорості й уніфікованості інформаційної складової фінансового простору залежить фінансова безпека учасників.

На сьогодні вкрай важливим є вирішення питання забезпечення всіх учасників ринкових відносин інформацією про результати роботи і перспективи розвитку кожного суб'єкта господарювання, насамперед до акціонерного товариства. Це передбачає дотримання вірогідності й прозорості, чіткого визначення складу і змісту такої інформації, термінів її подання і можливості доступу до неї всіх користувачів.

Принципові основи цього питання визначені ОЕСР при обґрунтуванні інформаційного забезпечення корпоративного управління і передбачають формування масиву інформації, що має істотне значення для прийняття управлінських рішень, а також забезпечує дотримання і захист інтересів товариств у питаннях їхніх конкурентних ринкових позицій і не допускає підвищення адміністративного тиску й не виправданих витрат на зібрання інформації [10, с. 34].

Удосконалення системи розкриття інформації про акціонерні товариства відбувається в логічній послідовності:

- 1) стандарти обліку і звітності – інформаційна наповнюваність фінансової звітності;
- 2) стандарти аудита – перевірка правильності ведення обліку і звітності та її відповідність нормативно-правовій базі;
- 3) стандарти розкриття інформації – склад і зміст не фінансової інформації (тобто не фінансової звітності) насамперед для зацікавлених учасників фондового ринку.

На жаль, напрямок, що стосується аналітичної компоненти фінансового звіту акціонерних товариств, у вітчизняній теорії на даний час належним чином не досліджений, а, відповідно, для впровадження в практику методично не розроблений.

Вирішення питання про архітектуру аналітичної компоненти в складі інформації про акціонерне товариство обов'язково має враховувати рівень її формування й призначення. У цьому випадку можна виокремити такі рівні: корпоративний, галузевий, регіональний, національний і міжнародний. Первинним у цьому ланцюжку є рівень корпорації (акціонерного товариства), інформація про роботу якого накопичується, узагальнюється й зводиться в єдиний масив інформації на національному рівні, доступний для широкого кола користувачів.

Найважливішою формою надання інформації на корпоративному рівні є річний звіт, від інформаційної наповнюваності якого залежить багато управлінських рі-

шень. Насамперед, недостатньо точно визначений обов'язковий обсяг, склад і зміст аналітичної інформації в річному звіті. Цей блок інформації, на нашу думку, має складатися з двох частин:

1) мінімальна частина аналітичної інформації, повинна мати обов'язковий характер і бути стандартною, незалежно від галузевих особливостей. Склад і порядок розрахунку показників єдиний, стандартизований;

2) додаткова аналітична інформація, що розширює мінімальну частину, має враховувати техніко-економічні особливості галузі. Система аналітичних показників і методика їхнього розрахунку, не мають бути жорстко регламентовані. Розрахунок показників повинен мати рекомендаційний характер.

Стандартизований і рекомендаційний характер аналітичних показників обумовлений потребами користувачів цієї інформації, насамперед їхньою інтерпретацією й можливістю порівняння. Крім цього, при введенні стандартизованого розрахунку показників (за мінімальним обсягом інформації), відпаде потреба їхнього визначення окремими аналітиками, що знизить трудомісткість цього виду роботи й найголовніше – дасть змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються, у господарській діяльності акціонерних товариств.

Стандартизований розрахунок найважливіших аналітичних показників дав би змогу статистичним органам шляхом обробки й узагальнення вхідної інформації видавати її в розрізі компаній, галузей, а також у регіональній площині й у масштабах держави. Існуючий вакуум деталізованої аналітичної інформації могли б заповнити й комерційні організації, за рахунок видання тематично структурованих аналітичних оглядів на базі стандартизованих показників й іншої інформації.

Такий зріз інформації має виняткове значення й більше аналітичне навантаження, що не досягається в цей час інформацією зі статистичних збірників, складеної на підставі даних фінансової звітності, як на регіональному, так і національному рівнях. Ця інформація, що складена за принципом “консолідації звітності”, для фінансового аналітика компанії й фондового ринку не буде суттєвою. Нестача такої “консолідації” полягає в тому, що за цією зведеною інформацією не видно реальної картини процесів, що відбуваються у розрізі окремих підприємств. Це видно на прикладі інформації про власний капітал: з одного боку може спостерігатися зростання власного капіталу, що позитивно характеризує цей показник в сенсі фінансової незалежності, а з іншого боку, спостерігається зменшення балансової статті на нерозподілений прибуток, а іноді, і зростання непокритого збитку, що пов'язано з наявністю значної частки збиткових підприємств.

Наявність систематичних непокритих збитків призводить до того, що в підприємства чисті активи будуть менші за статутний капітал. У цьому випадку, згідно з чинним законодавством (Цивільний кодекс України, Закон України “Про акціонерні товариства”) підприємство має зменшити свій статутний капітал, а якщо це неможливо, то воно має бути ліквідовано. Таким чином, “консолідований” розріз інформації за наявності позитивної тенденції зростання власного капіталу містить також інформацію про можливу самоліквідацію підприємств.

Формування обов'язкового стандартного масиву інформації, особливо на корпоративному рівні, не може не торкнутися питання уніфікації (типізації) аналітичних показників, тобто приведення їх до єдиної норми, до однаковості. Система аналітичних показників, що використовуються в теорії і практиці як в Україні, так і в інших країнах СНД, свідчить, що з цього питання є великі недоробки. З одного боку, нема єдиної термінології, а з іншого – ті самі за назвою аналітичні показники розраховують різними способами, що, безумовно, позначається на їхньому змісті й відповідно на сфері застосування. У цьому разі йдеться про ідентичність назви і формули розрахунку показників, а також про підходи до встановлення їхніх припу-

стимих значень і формування на цій основі висновків щодо фінансового стану підприємств.

Невідповідність назви показників їхнім формулам розрахунку та рекомендованим значенням стає критично значущою в умовах застосування доволі великої кількості методик аналізу фінансово-господарської діяльності. Дослідження цього питання було проведено за такими методиками:

1. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [11].

2. Методичні рекомендації з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб) [12].

3. Положення про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків [13].

4. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій [14].

За основу порівняння було взято низку критеріїв: формулу розрахунку, назву, рекомендоване значення за найважливішими показниками, поданими у табл. 1 і 2.

Таблиця 1

Ідентичність формули розрахунку і назви найважливіших аналітичних показників в українських методиках економічного і фінансового аналізу

№ з/п	Формула розрахунку	Методика			
		1	2	3	4
1.	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	+	+	–	+
2.	(Кошти + Поточні фінансові інвестиції) / Поточні зобов'язання	+	+	–	+
3.	(Кошти + Поточні фінансові інвестиції + Дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання	–	x	–	x
4.	Оборотні активи – Поточні зобов'язання	–	+	x	+
5.	Власний капітал / Валюта балансу	–	–	x	–
6.	Залучені кошти / Власний капітал	–	x	–	x
7.	Власний капітал / Залучені кошти	x	–	x	–

“+” однакова назва аналітичного показника;

“–” інша назва аналітичного показника;

“x” наведеною методикою цей аналітичний показник не передбачений.

Із семи наведених аналітичних показників, тільки у двох із них за трьома методиками назва збігається: це коефіцієнти покриття й абсолютної ліквідності. Співвідношення суми коштів, поточних фінансових інвестицій і дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань за першою методикою називають коефіцієнтом швидкої ліквідності, а за третьою – коефіцієнтом поточної ліквідності. Різницю оборотних активів і поточних зобов'язань називають чистим оборотним капіталом (методика 1) і робочим капіталом (методики 2 та 4). Ще більше розбіжностей виявлено у показниках, заснованих на співвідношенні джерел формування майна, що за своїм аналітичним призначенням належать зазвичай до групи показників фінансової стійкості. Це показники фінансової автономії, фінансової стабільності, фінансової незалежності та ін. Наприклад, співвідношення власного капіталу до валюти балансу за методикою 1 показує коефіцієнт платоспроможності, за другою – коефіцієнт фінансової автономії, за четвертою – коефіцієнт фінансової незалежності.

Співвідношення залучених коштів до власного капіталу за першою методикою називають коефіцієнтом фінансування, за третьою – коефіцієнтом незалежності; співвідношення власного капіталу до залучених коштів – коефіцієнтом фінансової стабільності (друга методика) і коефіцієнтом фінансової стійкості (четверта методика).

Питання уніфікації (типізації) аналітичних показників насамперед має стосуватися групи показників ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості. З огляду на істотні розбіжності в назві аналітичних показників за однакової формули їхнього розрахунку доцільним є впровадження єдиної термінології, що враховує міжнародний досвід.

Пропонуємо використовувати такі назви показників і відповідні ним формули розрахунку:

- коефіцієнт загальної ліквідності або покриття (current liquidity ratio) – відношення поточних активів до поточних пасивів;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності (cash liquidity ratio) – співвідношення коштів та їхніх еквівалентів до поточних пасивів;
- коефіцієнт термінової ліквідності (quick liquidity ratio) – співвідношення коштів та їх еквівалентів, короткострокових фінансових інвестицій і дебіторської заборгованості до поточних пасивів;
- робочий капітал (working capital) – різниця поточних активів і поточних пасивів.

Для показників, заснованих на співвідношенні джерел формування майна між собою і до валюти балансу, уявляється доцільним на перше місце в їхній назві ставити порядок розрахунку:

1) коефіцієнт співвідношення власних коштів і валюти балансу, що характеризує частку власного капіталу у формуванні майна підприємства;

2) коефіцієнт співвідношення позикових (залучених) і власних коштів, що характеризує розмір позикових коштів, які припадають на одну гривню власних коштів, вкладених в активи підприємства;

3) коефіцієнт співвідношення власних і позикових (залучених) коштів, що характеризує розмір власних коштів, які припадають на 1 гривню позикових коштів, укладених в активи.

Порівняння методик за критерієм “рекомендоване (нормативне) значення аналітичних показників” показує, що і тут нема однаковості (табл. 2). Особливо добре це видно на прикладі показників ліквідності.

Таблиця 2

Рекомендовані значення аналітичних показників
 в українських методиках економічного і фінансового аналізу

№ з/п	Формула розрахунку	Методика розрахунку і значення показників, що рекомендуються			
		1	2	3	4
1.	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	> 1	≥ 1–1,5	≥ 2	≥ 1
2.	(Кошти + Поточні фінансові інвестиції) / Поточні зобов'язання	> 0	0,2–0,35	≥ 0,2	0,2–0,35
3.	(Кошти + Поточні фінансові інвестиції + Дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання	0,6–0,8	x	≥ 0,5	x
4.	Оборотні активи – Поточні зобов'язання	> 0	*	x	*
5.	Власний капітал / Валюта балансу	> 0,5	≥ 0,5	x	≥ 0,5
6.	Залучені кошти / Власний капітал	< 1	x	≤ 1	x
7.	Власний капітал / Залучені кошти	x	> 1	x	> 1

* – рекомендовані значення не передбачені;

“x” – наведеною методикою цей показник не передбачений.

Так, для співвідношення суми коштів, поточних фінансових інвестицій з поточними зобов'язаннями рекомендоване значення коливається від > 0 (перша методика), $0, 2-0,35$ (друга й четверта методики) і до $0, 25-0,5$ (п'ята методика). Для співвідношення суми коштів, поточних фінансових інвестицій і дебіторської заборгованості з поточними зобов'язаннями нормативне значення становить: $\geq 0,5$ (третья методика) і $0,6-0,8$ (перша методика).

Для різниці між оборотними активами й поточними зобов'язаннями рекомендоване значення передбачено тільки за першою методикою (> 0), за другою і четвертою – відсутнє. Приблизно однакові рекомендовані значення у показників, розрахованих на основі співвідношення джерел формування майна (перша, друга, третя й четверта методики): власного капіталу до валюти балансу, залучених коштів до власного капіталу, власного капіталу до залучених коштів. Єдиною, несуттєвою розбіжністю в останньому випадку є зона значень "=" (друга, третя і четверта методики).

Значення рекомендованого коефіцієнта покриття ($K_{покр}$), що визначають як співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань, у різних методиках становить: $> 1 \geq; 1 \geq; 1-1,5; \geq; 2$ (табл. 2). Воно логічно не погоджено з рекомендованим значенням коефіцієнта забезпеченості ($K_{забезп.}$), розрахованого як співвідношення наявності власних оборотних коштів (ВОК) до оборотних активів, що повинен бути $> 0,1$ [6, 7, 9]. З огляду на характер залежності між ними $K_{забезп.}$ може бути $> 0,1$ у разі, якщо $K_{покр} > 1,11(1)$. Отже, при $K_{покр} \in [1; 1,11)$, $K_{забезп.} < 0,1$. Тобто, в разі перебування коефіцієнта покриття в інтервалі $1,0-1,11$ (перша умова), коефіцієнт забезпеченості ніколи не буде більше $0,1$ (друга умова). Для того, щоб $K_{забезп.} > 0,1$ необхідно щоб $K_{покр} \geq 1,11$. Крім цього, немає потреби в обов'язковому використанні коефіцієнта забезпеченості, цілком достатньо для цих цілей одного коефіцієнта покриття.

Отже, ці показники за їхніми критеріальними значеннями неузгоджені між собою, а використання їх у методиках аналізу істотно знижує якість, а нерідко призводить до викривлення висновків і рекомендацій аналітиків.

Критичний аналіз діючих методик економічного і фінансового аналізу в Україні показує, що деякі з них не враховують змін, що відбуваються в системі бухгалтерського обліку і фінансової звітності як найважливішого джерела інформації. До того ж вони механічно копіюють один одного з певними характерними помилками.

Таким чином, можна сказати, що без "наведення порядку" у діючих методиках аналізу, затверджених органами виконавчої влади, неможливо вирішити питання створення єдиної аналітичної бази суб'єкта господарювання. Водночас потрібно вирішити питання термінології показників і формул розрахунку, нормативних значень, сфери застосування тощо.

Стандартизований набір аналітичної інформації, насамперед на корпоративному рівні в межах фінансового звіту, суттєво розширить його аналітичні можливості: буде чітко видно стан кожної компанії в межах галузі за основними фінансовими показниками. Важливо також і те, що динаміка таких показників згодом дасть змогу виробити галузеві норми (рекомендовані значення) за кожним із них.

Актуальність цього визначається тим, що у вітчизняних методиках фінансового аналізу рекомендовані значення тих чи інших показників не враховують галузеву специфіку підприємств. Наприклад, рекомендоване значення коефіцієнта покриття або коефіцієнта загальної ліквідності (співвідношення поточних активів до поточних пасивів) має відповідати 2. Цілком природно, що ця норма не може бути однаковою для підприємств важкої і легкої промисловості, не кажучи вже про інші галузі

економіки. Накопичення даних такої аналітичної інформації в розрізі запропонованих показників дасть змогу сформувати галузеві припустимі їхні значення (мінімальна, максимальна і середня величини).

Процес накопичення й обробки аналітичної інформації дасть змогу з більшою об'єктивністю обґрунтувати верхню межу значення окремих показників. У діючих вітчизняних методиках фінансового аналізу рекомендоване значення низки показників перебуває в інтервалі "більш ніж" [11]:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності > 0 ;
- коефіцієнт покриття > 1 ;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу > 0 .

Таким чином, у цих коефіцієнтів не визначена верхня межа значень. Доведемо нелогічність такого положення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (співвідношення коштів та їхніх еквівалентів до поточних зобов'язань) за відсутності коштів та їхніх еквівалентів дорівнюватиме 0. Випередження темпів зростання чисельника формули порівняно з темпами зростання знаменника веде до збільшення цього коефіцієнта. Зрозуміло, що він не може бути більше коефіцієнта покриття, їхня рівність буде тільки у випадку, коли поточні активи на 100% складатимуться з абсолютно ліквідних активів. Надмірно велике значення цього коефіцієнта, особливо в бік динаміки, може означати, що у підприємства більше коштів, ніж потрібно. А це вже свідчить про неефективне управління ними, оскільки цей надлишок слід було б інвестувати в певний вид активів з метою одержання додаткового доходу.

Аналогічною є ситуація і з коефіцієнтом покриття. Надмірно велике його значення (більше ніж 2), особливо у динаміці, може означати недоцільне накопичення ліквідних активів, що перебувають у замороженому стані, не приносячи підприємству відповідного прибутку. Це саме стосується і коефіцієнта маневреності власного капіталу, у чисельнику якого різниця поточних активів і поточних пасивів (компонент попередньої формули), а в знаменнику – власний капітал. Отже, можна зазначити, що верхня межа в цих показників не може бути обмежена $+\infty$, що логічно впливає з нормативних значень, встановлених у досліджуваних нами офіційно діючих методиках фінансового аналізу. Оскільки інформація про припустимі значення цих показників в Україні, особливо в галузевому розрізі, поки не публікується, єдиною базою для такого порівняння є інформація про величину цих показників за попередні періоди часу.

Принципи корпоративного управління ОЕСР особливу увагу приділяють розкриттю інформації та її прозорості, що є головною опорою ринкового моніторингу діяльності акціонерних товариств і має найважливіше значення для реалізації акціонерами своїх прав. Система корпоративного управління має забезпечувати своєчасне й точне розкриття інформації з усіх найважливіших питань, що стосуються товариства, включаючи його фінансовий стан, продуктивність, власність та управління" [10, с. 33].

Згідно з цими принципами, річний звіт складається з таких частин: описова, подання й аналіз діяльності компанії менеджментом (Management Discussion Analysis), фінансова. Аналітичну інформацію відображають у другій і третій частинах. У другій частині найбільш значущим є аналіз показників фінансової звітності, у фінансовій частині наводять аналіз низки фінансових показників.

Говорячи про інформаційне забезпечення учасників ринкових відносин, найчастіше увага концентрується на міжнародних стандартах фінансової звітності (IFRS) й аудиту (IFAC) і без уваги залишаються Міжнародні стандарти розкриття інфор-

мації, встановлені Міжнародною організацією комісій з цінних паперів (IOSCO). "Якість інформації залежить від стандартів її збору та розкриття" [10, с. 36].

Міжнародні стандарти розкриття інформації визначають вимоги, запропоновані до обсягу і змісту інформації компанії, акції яких котируються на фондовому ринку, однак вони не регламентують при цьому стандарти ведення обліку і аудиту. Вимоги до аналітичної інформації в цьому документі знайшли відображення в розділах III "Ключова інформація" і V "Огляд виробничої діяльності, фінансових показників і перспективи розвитку компанії". Мета цих розділів полягає у викладенні найважливішої інформації про фінансовий стан, капіталізацію, надання пояснень керівництва про причини змін фінансового стану і фінансових результатів, а також можливого впливу в майбутньому на це чинників і тенденцій.

Рекомендується відображати таку інформацію: чистий дохід від продажу, фінансові результати, в тому числі за видами діяльності, до і після оподаткування, прибуток на 1 акцію, чисті активи, основний капітал, оборотні активи, ліквідність і капітал, грошові потоки, заборгованість і інші. Таку інформацію слід подавати в динаміці за 5 років.

Корпоративний і галузевий рівні аналітичної інформації про суб'єкт господарювання є основою для формування загальнонаціонального масиву такої інформації, найважливішим споживачем якої є фондовий ринок. Необхідною умовою для виходу підприємств на ринок цінних паперів є розробка єдиної методології оцінки господарської діяльності для цілей фондового ринку. Цивілізований фондовий ринок ґрунтується на інформаційній відкритості й прозорості, що забезпечується розкриттям інформації емітентами цінних паперів про результати господарської діяльності й перспективи розвитку.

Висновки. Однією з передумов входження України до міжнародного фінансового простору є впровадження Міжнародних стандартів розкриття інформації (IOSCO), які забезпечують підготовку якісної інформаційної бази на основі стандартизації (уніфікації) і структурування системи аналітичних показників. Необхідно досягти такого рівня уніфікованості й відкритості інформації, при якому буде прозорою аналітична компонента фінансового звіту акціонерних товариств. Для цього за необхідне вважається розробка методичного забезпечення аналітичного блоку інформації, який має складатися з двох частин: мінімальної (аналітична інформація повинна мати обов'язків характер і бути стандартною, незалежно від галузевих особливостей) і додаткової (має враховувати техніко-економічні особливості галузі й мати рекомендаційний характер). Корпоративний і галузевий рівні аналітичної інформації про суб'єкт господарювання слід розглядати як основу формування загальнонаціонального масиву такої інформації, найважливішим споживачем якої є фондовий ринок. Необхідна умова для виходу підприємств на ринок цінних паперів – розробка звітів, що суворо відповідають вимогам єдиної методології оцінки господарської діяльності з урахуванням потреб фондового ринку.

Перспективи подальших досліджень. Подальше просування України у міжнародний фінансовий простір потребує формування національних систем розкриття інформації про діяльність акціонерних товариств та інших учасників фінансових відносин, що провадять свою діяльність на міжнародному ринку фінансових ресурсів. Формування адаптованої інформаційної системи є передумовою забезпечення довіри до української економіки й держави загалом.

Література

1. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U01_02.html.
2. Брожик Л. Л. Проблема інтеграції до світового інформаційного простору як складова національної політики / Л. Л. Брожик // Економічний часопис. – XXI. – 2010. – № 3/4. – С. 42–46.
3. Бурлай Т. В. Шокові ефекти економічної конвергенції в розвитку новоінтегрованих країн ЄС / Т. В. Бурлай // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 2. – С. 23–35.
4. Вишняков В. М. Стратегии развития международных экономических интеграционных процессов Украины : моногр. / Вишняков В. М. – Симферополь : Феникс, 2009. – 160 с.
5. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности: Современное состояние и применение / С. Голов // Бухгалтерский учет. – 2005. – № 8/9. – С. 88–100.
6. Белуха Н. Т. Аудит : учеб. / Н. Т. Белуха. – К. : Знання, КОО, 2000. – 769 с.
7. Костюченко В. Метод економічної доданої вартості як інструмент оцінки і аналізу діяльності холдинга / В. Костюченко // Бухгалтерський учет і аудит. – 2007. – № 14. – С. 19–23.
8. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підруч. / Є. В. Мних ; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К. : [б. в.], 2008. – 513 с.
9. Чумаченко М. Проблеми розвитку економічного аналізу діяльності підприємства / М. Чумаченко // Наукові записки : зб. наук. праць кафедри екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2006. – Вип. 16. – С. 10–15.
10. Міжнародні та національні стандарти корпоративного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kstil.com.ua/files/documents/CG.pdf
11. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Методичні рекомендації з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uazakon.com/documents/date>.
13. Положення про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих утрат по кредитних операціях банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0474-00>
14. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-97>.